

Політична соціалізація

1

Особистість як суб'єкт політики

2

Політична соціалізація: поняття та функції

3

Рівні й механізми політичної соціалізації

4

Агенти (чинники) політичної соціалізації особистості

5

Громадянська й політична освіта як чинник політичної соціалізації

6

Типи (моделі) політичної соціалізації

7

Теорії політичної соціалізації особистості

8

Стадії політичної соціалізації особистості

Особистість як суб'єкт політики

Суб'єкт політики

Об'єкт політики

Типологія особистостей

Пересічний громадянин (об'єкт політики)

Громадянин - член суспільно-політичної організації, руху

Громадянин - член політичної партії

Політичний або громадський діяч

Професійний політик

Політичний лідер

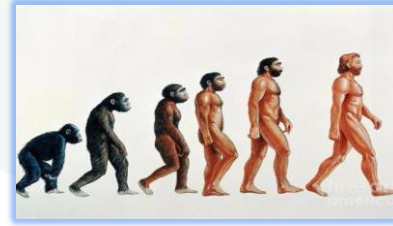

СОЦІАЛІЗАЦІЯ (від лат. *socialis* – суспільний) – процес активного відтворення особистістю соціального досвіду, здійснюваний у її діяльності і спілкуванні

к. XIX ст.
(Ф. Гіддінґс)

наприкінці
1950- рр.

HOMO SAPIENS

HOMO POLITICUS

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ – процес безперервного набуття людиною політичних якостей, знань, умінь, навичок, здобутків політичної культури

**Функції політичної
соціалізації**

підтримання наступності
поколінь

сприяння стабільному
розвитку

підготовка громадянина до
реалізації своїх прав і
свобод

**Політична
культура**

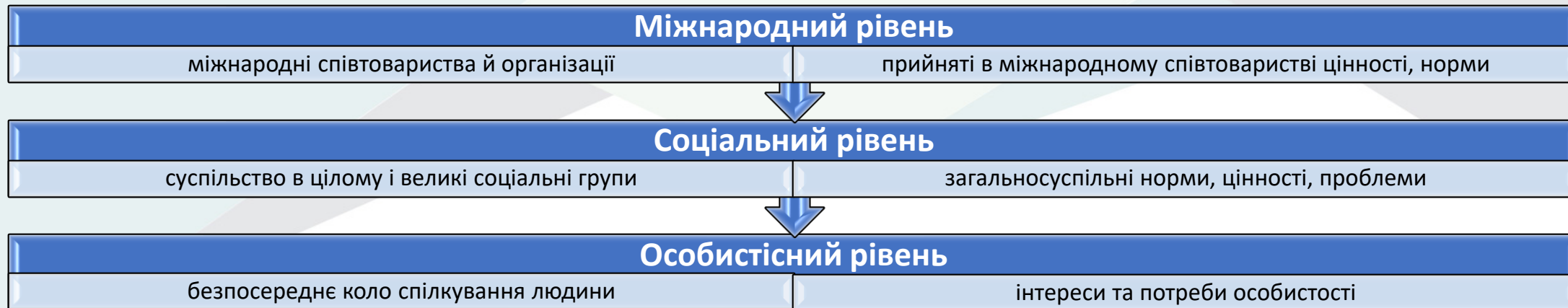
**Політична
поведінка**

**Політична
участь**

Абсентеїзм

Рівні політичної соціалізації

Механізми політичної соціалізації

Політична соціалізація має **історичний характер**

АГЕНТИ (ЧИННИКИ) ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Безпосередні агенти: політичні інститути й організації, політичні еліти і лідери, групи інтересів

Неполітичні агенти

сім'я

групи однолітків

церква

система освіти

молодіжні структури

трудоий колектив

професійні і жіночі організації

культурні і спортивні об'єднання

Система політичної освіти

Засоби масової комунікації

Неполітичні чинники: соціально-економічні умови, спосіб життя, національні традиції, окремі важливі для життя суспільні фактори

Основні завдання громадянської і політичної освіти в молодіжному середовищі

1

- Пропаганда демократичних принципів

2

- Сприяння прозорості прийняття рішень

3

- Скерування на розвиток громадянського суспільства

Типи (моделі) політичної соціалізації

Гармонійний

Плюралістичний

Конфліктний

Гегемоністський

Теорії загальної соціалізації особистості

**Теорія соціалізації особистості
Дж. Міда**

імітація

ігрова
стадія

колективні
ігри

Теорія соціалізації Е. Еріксона

безперервний
процес

вісім стадій

**Теорія когнітивного розвитку
Ж. Піаже**

сенсомоторна
стадія

передопераційна
стадія

стадія
конкретних
операцій

стадія
формальних
операцій

Теорія соціалізації Т. Парсонса

навчання
соціальним ролям

постійний процес
адаптації

Концепція політичної соціалізації виникла як суспільна потреба.

Концепції політичної соціалізації

Модель «підпорядкування»
(Платон, Аристотель, Т.Гоббс):
«підкорення» індивіда владі

Ч.Мерріам, Г.Лассвел,
Д.Істон, Дж.Денніс,
Г.Алмонд, С.Верба, К.Дойч

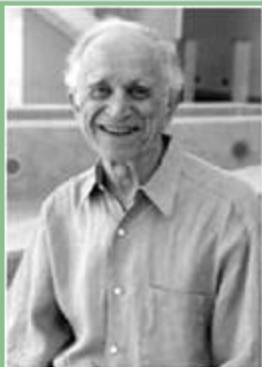
Політична соціалізація - процес впливу політичної системи на індивіда. Особистість - пасивний об'єкт впливу політичної системи.

Модель «інтересу»
(А.Сміт, Г.Спенсер): інтереси
особистості вище за інтереси
держави

М.Вебер, Г.Моска, П.Блау,
Р.Даль, Р.Мілібанд,
Р.Даусон, К.Превітт

Політична соціалізація – результат взаємодії влади та індивіда. Індивід не є пасивним об'єктом впливу політичної системи.

Теорія політичної підтримки

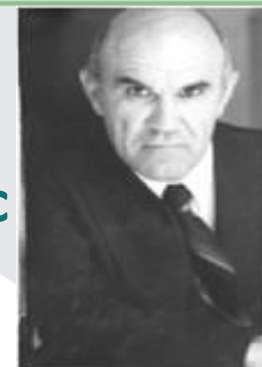
Д. Істон

«Діти і політична система»

Дж. Денніс

4 фази соціалізації (з 3 до 13 років)

Політизація

Персоналізація

Ідеалізація

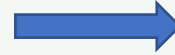
Інституціоналізація

Стадії політичної соціалізації

Первинна

Вторинна

Вікові етапи політичної соціалізації

1 етап

- 5-13 років
- формування перших політичних поглядів

2 етап

- 13-18 років
- формування власного політичного «Я»

3 етап

- від 18 років
- зростаюча роль власного досвіду у формуванні політичної культури

Політична наука напрацювала численні наукові концепції політичної соціалізації особи.

Серед основних є такі:

- 1) елітаристська - громадянин має вірити у вміння політичної еліти керувати суспільством, а еліта повинна довести на ділі свою компетентність (Д. Белл, У. Мурр);
- 2) концепція інтересу - громадянському суспільству як сумі індивідів, інтересам, яких протистоїть держава, необхідно оберігати індивіда від влади держави та її інститутів;
- 3) концепція ролівого тренінгу - сприйняття політичного процесу як гри, у якій учасники дотримуються певних правил, завдяки яким добре засвоюють свою роль шляхом тренувань та добре завойовують свою роль у тренуванні (С. Верба, С. Ліпсет, С. Хантінгтон);
- 4) концепція підкорення - передбачає перехід від рівності можливостей до рівності результатів, а це сприяє підкоренню людини чинним нормам і правилам (I. Репсе, Ч. Мерріам);
- 5) концепція політичної підтримки - добровільне прийняття людьми цілей політичної системи, що передбачає висунення реальних вимог громадян до державної і політичної влади (Д. Істон, Д. Деніс).

Політична соціалізація функціонує на таких рівнях:

- соціальному - суспільний рівень у цілому, коли людина долучається до політики під дією проблем, з якими стикається все суспільство;
- соціально-психологічному - характерна для малих груп через міжособистісне спілкування;
- внутрішньо-особистісному - проходить через інтереси та потреби особистості, мотиви й ціннісні орієнтації.

Залежно від соціальних ролей, що їх відіграють у політиці особистості, виокремлюють таку їх типологію (за В. Бебиком):

- 1) пересічний громадянин, який має статус об'єкта політики, тобто не виявляє активності, не цікавиться політикою і не впливає на неї;
- 2) громадянин, який є членом суспільно-політичної організації, руху, опосередковано залучений до сфери політичної практики саме завдяки членству в згаданих організаціях;
- 3) громадянин - член політичної партії; при цьому ступінь його участі в зазначеній діяльності залежить від його прагнень, інтересів і можливостей, зумовлених суспільною вагою цієї організації та соціальною роллю в ній громадянина;
- 4) політичний або громадський діяч;
- 5) професійний політик, для якого політична діяльність є джерелом існування і змістом життя;
- 6) політичний лідер - інституційований, духовний, інтелектуальний, формальний або неформальний, який має певний авторитет у суспільстві.

Американські політологи С. Верба і Н. Ні підкреслюють, що політична участь - це перш за все інструментальна активність, з допомогою якої громадяни намагаються впливати на уряд та політичний процес взагалі.

Особа в політичному процесі.

Важливими для становлення політичної людини стали:

- введення загального виборчого права;
- масова участь у діяльності політичних партій;
- формування інформаційного суспільства;
- систематичне зростання участі жінок у політичному житті;
- залучення до політики етнічних і соціальних меншин.

Функції політичної соціалізації:

- підтримання наступності при передачі політичних цінностей від одних поколінь до інших;
- сприяння стабільному розвитку суспільства в цілому та політичної системи зокрема;
- забезпечення підготовки громадянина до реалізації своїх прав і свобод в рамках певної політичної системи.

Вікові етапи політичної соціалізації людини (за В. Муляром):

- 1-й етап (5-13 років) - потреба ідентифікації з кимось, формування перших політичних поглядів, зв'язок першого політичного досвіду з морально-політичною атмосферою в сім'ї;
- 2-й етап (13-18 років) - формування власного політичного "я", зростання ролі власного досвіду у формуванні політичної культури, сім'я не є єдиним фактором політичної соціалізації;
- 3-й етап (від 18 років) - одержання рівних політичних прав поряд з іншими, зростаюча роль власного досвіду у формуванні політичної культури, набуття юридичних політичних прав.

Дякую за увагу!